

Den lille store forskel – om unge og kønsroller

© 2004 by Jesper S. Breining og

CDR-Forlag

Omslag og foto: Ulla Rose Andersen

Tryk: Nørhaven Book

ISBN 87-7841-367-2

Ekspedition:

Boghandlen eller direkte fra CDR-Forlag

Montanagade 29 E, DK-8000 Århus C

Tlf. 8612 3078

Fax 8619 9566

cdr@cdr-forlag.dk

www.cdr-forlag.dk

Tak til Judith for inspiration og samarbejde

Indhold

Forord.....	7
Jeg gider ikke tøsefnidder.....	9
<i>17-årige Maja er socialist og vil forandre verden</i>	
Der er gået porno i kønsrollerne	19
<i>Pornoen fremmer de stereotype mande- og kvinderoller</i>	
Udstråling er det vigtigste	28
<i>15-årige Anne Katrine dyrker sit udseende med god samvittighed</i>	
Sådan laver man en popstjerne	35
<i>Nutidens unge vil gerne være specielle</i>	
Snobbede piger siger mig ikke noget	43
<i>17-årige Morten vil ikke lade sig presse til at ændre tøjstil</i>	
Stramt tøj giver selvtillid	49
<i>17-årige Aisha nyder drengenes beundrende blikke</i>	
Kedelige tørklædepiger og billige blondiner	54
<i>De perfekte, de kedelige og de billige piger</i>	
Min kæreste skal ikke være billig	63
<i>De andre snakker, fordi de er misundelige, siger 15-årige Ninos</i>	
Jeg foretrækker en rigtig mand	72
<i>Familien hjalp Søren med at springe ud som bøsse</i>	

Jeg er hverken mand eller kvinde 83

Niels Elizabeth har lært at være anderledes

Jeg var klassens tykke dreng..... 95

Udseende betyder meget – men ikke alt

Fra drengepige til poptøs 103

Anna opdagede styrken i at være feminin

Udseende kan være lige meget..... 113

*Humor og personlighed er det vigtigste,
mener 17-årige Cecilie*

Ligestilling er et fupnummer..... 120

*Biologien bestemmer kønsrollerne,
mener Helmuth Nyborg*

Mand jer op, piger..... 129

*Malou Aamund vil ikke bruge kønsrollerne
som undskyldning*

Mænd går til sagen, kvinder tager hensyn 139

*Henrik Dahl mener, at mænd og kvinder
bruger deres magt forskelligt*

Man kan da ikke have lange negle i militæret 148

Line Bonde er Danmarks første kvindelige jagerpilot

Vil du vide mere? 158

Forord

»Det burde man skrive en bog om!« sagde jeg til min veninde en dag, da vi endnu engang var midt i et mundhuggeri om kønsforskelle. Vi havner altid i nogle fyrige diskussioner om netop dét emne, fordi vi sjældent er enige. Én ting kan vi dog blive enige om: Den lille forskel er faktisk en stor forskel.

Kønsrollerne er vores forestillinger om, hvordan drenge og piger, mænd og kvinder er eller bør være. De præger vores liv på godt og ondt og gør os til dem, vi er. Kønsrollerne bestemmer, hvordan vi taler sammen, arbejder, elsker og lever vores liv. Derfor er det vigtigt at diskutere, hvad kønsroller er for noget. Hvor kommer de fra? Hvad bruger vi dem til? Hvorfor ser de ud, som de gør?

For mit eget vedkommende havde jeg vanskeligt ved at genkende mig selv i de drengeroller, der herskede i min hjemby i 80'erne og begyndelsen af 90'erne. Hvis man ville være sej, kunne man enten dyrke sport eller være knal-lertlømmel. Men rollen som den udadvendte og selvsikre rod var svær at spille overbevisende for et kejtet, indadvendt skilsmissebarn. Man kunne selvfølgelig altid blive computerfreak – det vil sige nørd – men så syntes pigerne jo ikke, man var sej.

Mange af 70'ernes og 80'ernes lærere og pædagoger troede, at de kunne opdrage drenge og piger til at være ens. Det lader til, at de tog fejl. Selvom de fleste danske unge har frihed til at gå klædt og opføre sig, som det passer dem, vælger de ofte at lægge sig tæt op ad deres kønsfæller, når de vælger tøjstil og fritidsinteresser. Dreng- og pigerrollerne sætter grænser i de unges liv – måske mere end nogensinde før.

Hvorfor spiller den lille forskel stadig så stor en rolle? En forklaring kan være, at faste kønsroller giver identitet. I dag har de unge næsten ubegrænsede muligheder og kun få grænser i deres liv. Men deres hverdag er også præget af skilsmisser, skiftende familiemønstre og forældretravlhed. Der er dog én ting, de kan være sikre på: De spiller altid en kønsrolle.

Gennem medierne bliver de unge bombarderet med musikvideoer, reklamer og porno, hvor pigerne spiller op, og fyrene spiller smarte. En undersøgelse viser, at fire ud af fem piger ønsker at tabe sig. Hænger det mon sammen med, at kvindelige popstjerner helst skal ligne fotomodeller?

Mange udenlandske kulturer har andre forventninger til drenge og piger end dem, der gælder herhjemme. Det giver konflikter i skolen, når unge indvandrerpiger og -drenge stifter bekendtskab med de danske kønsroller. Nogle indvandrerdrengene tror, at danske piger er billige. Og mange danske drenge tror, at indvandrerpiger er kedelige, fordi de går med tørklæde. Hvordan undgår man, at kønsrollerne bliver negative og undertrykkende, både for danskere og indvandrere?

I denne bog møder vi nogle mennesker, der bekræfter vores fordomme om drenge og piger, og andre, der udfordrer vores faste forestillinger. Her er frække drenge og forfængelige piger, en ungsocialist og en erhvervskvinde, en muslimsk pige og en kristen assyrer, en transseksuel mand, en ung bøsse og mange andre. Vi møder også eksperter, som kommer med vidt forskellige bud på, hvilken rolle kønnet spiller i de unges liv. Men mit udgangspunkt har været de unges egne erfaringer.

Jeg håber, at bogen kan være med til at sætte gang i den nødvendige debat om kønsroller.

Jesper S. Breining

Jeg gider ikke tøsefnidder

Maja Rymer Jensen fra Silkeborg er 17 år og vil forandre verden. Hun lægger meget arbejde i den socialistiske ungdomsbevægelse Rød Ungdom, som vil gøre op med det bestående samfund og skabe en verden, hvor man behandler piger og drenge ens. Et samfund, hvor man bliver bedømt på de ting, man siger og gør, og ikke på, hvordan man ser ud.

Denne sommerdag i august ligner Maja nu slet ikke en ung rebel, snarere en almindelig, 17-årig gymnasiepige. Hun er sød og imødekommende og skænker iskold hyldeblomstdrik på sin mors terrasse, hvor vi får os en snak om kønsrollerne set fra den yderste venstrefløj.

Selvom Maja ligner en gymnasiepige, er hun det faktisk ikke længere, for hun valgte at gå ud af 1.g for et halvt år siden. I stedet starter hun til efteråret på tegne- og animationslinien på Odense Fagskole. Her vil hun gerne lære at lave tegneserier, en anden af hendes store interesser.

Piger presser sig selv mere

En af grundene til, at Maja valgte at forlade gymnasiet, var, at hun havde svært ved at få tid til både skolen og sit politiske engagement.

»Jeg havde utrolig høje forventninger til mig selv. Og jeg havde svært ved at acceptere, at jeg enten skulle være lidt dårligere i skolen eller lave lidt mindre politisk arbejde.«

Kan De forestille Dem en verden uden mænd? Ingen vold og masser af lykkelige, fede kvinder?

*Sylvia
(Nicole Hollander)*

Høje forventninger kan være svære at leve op til, og Maja tror, at piger er mere udsatte end drenge på det område. Hun mener at lærere og forældre med til at skabe problemet, fordi de stiller flere krav til piger end til drenge.

»Piger skal være pæne og søde, det ligger i vores opdragelse. Til familiefødselsdage er pigerne ikke dem, der render rundt og gør deres kjoler beskidte på en halv time. Og i skolen bliver piger, der er dårlige til at læse, betragtet som et stort problem af lærere og forældre. De kommer til læsepædagoger, og hvad der ellers er. Men hvis drengene har problemer, så siger man, at det er fordi, de er for vilde eller ikke er modne nok til at sidde stille og sådan nogle ting. Man undskylder dem med, at de er drenge.

Samtidig har drenge sådan en forventning om, at: *Det klarer jeg nok*, fordi sådan har det altid været. Drenge klarer sig generelt godt i større sammenhænge, i store diskussioner og sådan nogle ting.«

Kvinderne bliver undertrykt

Maja peger på, at piger og kvinder ofte får mere passive roller end mænd i vores samfund. Ifølge Rød Ungdom er det fordi, det vestlige samfund undertrykker de svageste klasser, deriblandt kvinderne.

»Om det så er homoseksuelle eller kvinder, der bliver undertrykt, det er dybest set underordnet – det kan være gud og hvermand. Men fordi kvinder altid har været det svage køn eller dem, der har stået hjemme ved kødgryderne og ikke har haft de store holdninger, så er de blevet en af de undertrykte grupper,« forklarer Maja.

»Vi får ikke lige vilkår for mænd og kvinder, før kapitalismen afskaffes. Det er kapitalismen, der er skyld i, at vi kvinder får en lavere løn end mænd. Det giver os færre muligheder for at gøre, som vi vil, og vi får et lavt selvværd, fordi vi tjener mindre end manden ved siden af. Derfor må vi indføre socialisme, så mænd og kvinder kan få det samme i løn.«

*Maja:
»Jeg tror, at drenge har en eller anden forestilling om, at en pige skal være sød og pæn og være meget diplomatisk. Altså, man må godt give udtryk for nogle holdninger, men det skal være sådan nogle, der er ret neutrale. Man skal helst ikke tilhøre de politiske yderfløje.«*

Maja har ikke tænkt sig at sidde med hænderne i skødet og håbe på, at tingene skal forandre sig af sig selv.

»Det bliver nødvendigt at kæmpe, for overklassen vil sikkert ikke opgive deres positioner frivilligt,« siger Maja.

Drengene kan ikke lide, at jeg råber op

Maja har ikke sine politiske holdninger fra fremmede.

»Jeg kommer fra en ret socialt bevidst familie, og jeg er opdraget til at gøre noget ved tingene og ikke tro på alt, hvad medierne og de kloge mænd fortæller os. Det er

altid mig, der råber højt i de kønspolitiske diskussioner og bliver kaldt *feministen*,« fortæller Maja, der har sunget fredssange for statsminister Anders Fogh Rasmussen under politiske happenings.

Maja har altid godt kunnet lide at diskutere, men i gymnasiet var der nogle af drengene, der kiggede skævt til hende, når hun tog ordet.

»Mange af drengene blev meget overraskede over, at selvom vi bare sad og havde historie, så kunne jeg sidde og banke i bordet, fordi nu snakkede vi altså for meget om mændenes forhold. For eksempel: *Hvad skete der egentlig med kvinderne, når de gik hjemme i det gamle Rom og sådan nogle ting?* Jeg tror, at drenge har en eller anden forestilling om, at en pige skal være sød og pæn og være meget diplomatisk. Altså, man må godt give udtryk for nogle holdninger, men det skal være sådan nogle, der er ret neutrale. Man skal helst ikke tilhøre de politiske yderfløje.

Engang under en demonstration mødte jeg en af mine klassekammerater, som aldrig havde åbnet næbbet over for mig i klassen. Og lige pludselig, da han så mig til den her demonstration, så blev han simpelthen så sur på mig. Simpelthen vred over, at vi skulle stå der og råbe op.«

En af gutterne

Maja tror, at nogle drenge har svært ved at forholde sig til udadvendte, rapkæftede piger, fordi de ikke finder dem særlig feminine. Drengene har måske en forestilling om, at piger skal være stille og diplomatiske, og derfor bliver piger, der ikke passer ind i disse forestillinger, ofte Sorteper i kærestespillet.

»Når jeg sætter mig ned og diskuterer med drengene, så bliver jeg altid *en af gutterne*. Der er altid en af de der drengevenner, der siger: *Nå, nu skal vi have Maja med i byen*. Jeg bliver altid sådan venner med dem.

Man kan være god nok at snakke med og sådan nogle

ting, men man bliver ikke set som muligt kærestemateriale, hvis man sidder og banker i bordet. Jeg tror, at drengene bliver bange for det. Jeg har altid haft sådan en forestilling om, at hvis man ville diskutere, så skulle man gå til drengene, fordi pigerne altid siger: *Politik, det kan jeg ikke finde ud af*. Min opfattelse af drengene har været, at de er sådan lidt mere: *Jeg har mine holdninger, dem står jeg fast ved, og så kan vi diskutere dem*. Men jeg har mere oplevet, at de virker konfliktsky. Nogle gange passer det, man oplever, slet ikke med de gængse kønsroller,« funderer Maja.

Det var mig, der havde bukserne på

Maja har haft en kæreste, der havde racistiske holdninger, og det endte af og til i nogle heftige diskussioner. Men igen oplevede Maja, at hendes forestillinger om drenge- og pige-roller ikke stemte overens med hendes egen virkelighed.

Maja:
»Jeg gider ikke alt det der tøsefnidder med, at man altid skal sidde og pille i sådan nogle småproblemer. Jeg gider ikke høre på, at nu har de kæmpestore problemer med deres kæreste og sådan nogle ting.«

»Egentlig var det mest mig, der havde bukserne på, når vi skulle diskutere. Han var altid den, der var meget diplomatisk og sådan: *Nej, det skal vi slet ikke snakke om.* Så det var meget omvendt i forhold til sådan nogle stereotype kønsroller, hvor det er kvinden, der er den diplomatiske og: *Nu skal vi have det godt.* Men sådan var det absolut ikke med os. Hvis vi diskuterede, så var det godt nok mig, der lagde tingene på bordet.«

Tøsefnidder

Maja forstår ikke, at nogle piger gider at snakke om tøjstil, drengebands og kærestesorger hele tiden.

»Jeg gider ikke alt det der tøsefnidder med, at man altid skal sidde og pille i sådan nogle småproblemer. Jeg gider ikke høre på, at nu har de kæmpestore problemer med deres kæreste og sådan nogle ting. Jeg synes ikke, det er særlig relevant i en større sammenhæng.«

Nogle piger snakker meget med hinanden for at blive bekræftet. Det kan Maja sagtens forstå, men personligt vil hun hellere tale for at løse problemer.

»Jeg kan godt se, at hvis der er et stort problem, så skal der gøres noget ved det, og der skal snakkes om det, men ellers er det ikke noget, jeg gider bruge tid på.«

I gymnasiet stod Maja derfor lidt uden for de pigefællesskaber, hvor det drejer sig om at gå til fester og score fyre.

»Jeg prøvede da at deltage i det, selvom jeg fandt det lidt overfladisk. Jeg har også den der med, at *Du skal også prøve, ikke? Du skal også prøve at falde godt til og ikke altid skille dig ud.* Jeg havde også pigevenner i gym-

AKTIV OG ATTRAKTIV

»Der er jo kommet en masse feministiske debatbøger i de seneste fem år, og nogle af de unge kvinder skriver, at når de i gymnasiet optrådte som denne her aktive, velformulerede kvinde med gåpåmod, så blev de automatisk *one of the guys*, og så kunne de ikke være en, som fyrene også godt ville i lag med. Så var de ikke længere attraktive seksuelt: *Hvis du vil have dig en kæreste, så skal du holde kæft. Så skal du ikke stille dig op og råbe højt, når der er fællesmøde i aulaen.* Men det er der mange kvinder, der slet ikke vil finde sig i. Vi vil gerne have lov til at være aktive og attraktive på samme tid.«

Anette Dina Sørensen, medie- og kønsforsker,
Roskilde Universitetscenter

nasiet, men det var ikke nogen, jeg ringede til, når jeg kom hjem fra skole og spurgte, om vi skulle tage i byen i weekenden eller sådan noget. De piger, der sagde mig noget, var sjovt nok også dem, der havde nogle politiske holdninger.«

Hellere veludsovet end lækker

I gymnasiet undrede Maja sig tit over, hvor megen tid og energi de andre piger brugte på tøj, frisure, mobiltelefoner og andre statussymboler.

»Jeg var så forarget over, at der var utroligt mange piger, der gjorde vildt meget ud af deres tøj. Jeg bor ti minutter fra gymnasiet, så når jeg stod op, så var det altså sådan noget med ti minutter, inden jeg skulle møde og lige en hættetrøje og så et par cowboybukser på, og så derover. Men jeg var meget overrasket over de piger, som havde fuld make-up og højhælede sko på i skole. Jeg havde ikke noget imod det, jeg kunne bare ikke forstå det, jeg kunne ikke sætte mig ind i det. Jeg vil da hellere sove en time længere, end jeg vil stå og altid se lækker ud, når jeg skal i skole.«

Medierne påvirker mange

»Medierne bærer en stor del af ansvaret for, at unge i dag går så højt op i deres udseende,« mener Maja.

»Hvis man ser meget fjernsyn, hvis man læser *Vi Unge*, og hvis man læser, hvad der ellers er af pigeblade og for eksempel går meget i tøjforretninger, så er der jo sådan en holdning: *Du skal se ordentlig ud, kvinde, og gud, hvor skal du være pænt klædt, og du skal dufte sådan og sådan, og dit hår skal sidde sådan og sådan* og alle de der ting – det synes jeg godt nok er et stort pres,« siger Maja.

»Jeg tager da også i byen og shopper og tager på café og ser fjernsyn og ser modeshows i fjernsynet, og der

oplever jeg da også det pres, så jeg kan godt forstå, at de gør det. Men det skal man da bekæmpe. Hvorfor skal man bruge alle de penge på det? Der er mange unge, der ikke har særlig mange penge, og de, der har penge, de bruger dem på den slags ting. Jeg synes, det er vildt, at man ikke vil bruge 30 kroner på en u-landskalender, når man går ned og bruger 1000 kroner på et par støvler.«

Reklamerne diskriminerer

Kvinder i reklamer optræder ofte i rollen som sexsymbol og bytte for mændene. Det bekymrer Maja.

»Jeg tror, det påvirker unge på min egen alder meget. Og det bliver værre og værre. Jeg købte et blad for en måned siden, og på en af de første sider, jeg slog op på, var der en reklame for Sloggi-trusser, hvor der sidder fem-syv piger, og du ser dem bagfra, og deres bukser er simpelthen så lavtaljede, at du kan se deres g-streng hele vejen hen. Jeg synes, det var så nedværdigende. Jeg fik det skidt af at sidde og se på det, og det provokerede mig dybt – jeg ville simpelthen ikke ha' det.

Man kan måle, om en reklame er kønsdiskriminerende, hvis man skifter modellerne ud med personer af det modsatte køn,« mener Maja.

»Hvis man for eksempel sætter en mand ind i en Ajax-reklame, og det så virker akavet, jamen så er den stereotyp, så er der et eller andet galt rent kønsligt. Og så forestillede jeg mig den der Sloggi-reklame, at der sad de der fem-syv fyre i g-streng og meget lavtaljede bukser. Så tænkte jeg: *Gud, hvor er det ømt!*

Når jeg er sammen med mine venner, kan vi stadig godt snakke om, at: *Ej, det her tøj er helt vildt flot, og jeg har købt nogle sko, og de er helt vildt dejlige* og sådan noget. Men det er ikke en af vores hovedprioriteter, når vi snakker sam-

PIGER HAR DET DÅRLIGERE

Skolebørnsundersøgelsen 2002 viser, at der er flere piger end drenge, der ikke trives. Flere piger end drenge siger, at de lider af nervøsitet, søvnbesvær, dårlig appetit og tristhed. For eksempel føler næsten hver tredje pige sig trist næsten hver dag. Det er kun tilfældet for cirka hver tiende dreng. Undersøgelsen siger ikke noget om, hvad problemerne skyldes, men det er muligt, at pigerne føler et større forventningspres end drenge, fordi forældre og lærere stiller større krav til dem om lydighed og god opførsel.

*Skolebørnsundersøgelsen
2002, Institut for
Folkesundhedsvidenskab:
www.hbsc.dk*

men. Det synes jeg, at jeg oplever i andre sammenhænge, hvor det er sådan noget med, at man kan sidde og kigge modeblade sammen og sidde og analysere på alt, hvad der er. Det skræmmer mig lidt, at de ikke har andre prioriteter i deres liv. Jeg synes, der er så meget andet, vi kan snakke om, og så mange andre ting, der skulle gøres noget ved.«

Maja er sikker på, at de letpåkledte kvinder i reklamerne har en dårlig indflydelse på kønsrollerne.

»Men det er svært at bevise. Man kan jo ikke sætte sig ned og sige: *Denne her kvinde fik det så og så dårligt ved at se den her reklame*, vel? Men jeg tror, det har en indvirkning på mange mennesker, for man bliver bombarderet med det konstant. Så snart, du går uden for din dør, er der reklamer.«

Maja fortæller, at hun som lille også har set royale bryllupper i tv og plaget sin mor sønder og sammen for at få de lyserøde laksko.

Smart tøj giver status

Maja har selvfølgelig bemærket, at piger og unge kvinder bruger meget mere tid på tøj og frisure end mændene.

»Kvinder har jo aldrig været dem, der skulle ud at løbe om kap eller fange den største kronhjort. Så jeg tror, at det er en anden måde at opnå status på. Hvis kvinder for eksempel har svært ved at blive hørt, så er det nemmere at blive set, hvis man har det smarteste tøj på. Det er en nem måde at kompensere på,« siger Maja.

Maja tror ikke, at man bliver lykkelig af at gå i det rigtige tøj eller have den rigtige frisure. Men hun kan alligevel godt blive fristet en gang imellem.

»Jeg har da også set royale bryllupper i tv og plaget min mor sønder og sammen for at få de lyserøde laksko. Jeg har også set op til de smarte piger i klassen i håb om at kunne gå i det samme smarte tøj og være lige så smart som dem. Men jeg tror ikke, at man bliver lykkeligere af at ligne Julia Roberts. Det er da sørgeligt at leve sit liv gennem et menneske, man møder i medierne, i stedet for at realisere sig selv eller se forbillederne i de mennesker, man omgiver sig med.

Der er jo også en slags mode på venstrefløj, med, at man skal se ud på en bestemt måde. Det er ikke længere noget med, at man skal have langt hår, men at man så har de sejeste militærstøvler og sådan nogle ting. Hvor jeg så tænker: *Kan det ikke være lige meget?* Fordi de ting, vi siger og gør, burde være det primære og helst ikke, hvordan vi ser ud. At vi skal udtrykke os gennem vores tøj og vores udseende er et tydeligt tegn på, at vi lever i et kapitalistisk samfund.«

PIGER DREVET AF FORBRUG

Unge piger skjuler deres usikkerhed ved at købe dyrt tøj, makeup og andre mærkevarer, mener professor Birgitte Tufte, der har beskæftiget sig med børn og unges forbrug.

»Piger skal se ud på en bestemt måde. I enhver skoleklasse findes der en eller to piger, som bestemmer, hvad der er rigtigt. Og så følger de andre efter. Pigerne virker meget tjekkede, men de er i virkeligheden meget usikre på deres identitet,« siger Birgitte Tufte. Hun mener, at forældrene ofte bærer noget af ansvaret, fordi de selv har et stort forbrug og køber dyre gaver til deres børn for at dæmpe deres dårlige samvittighed.

Nogle piger kan godt modstå presset fra veninder og reklamer. Ifølge Birgitte Tufte skyldes det, at de er vokset op i familier, hvor fællesskabet spiller en stor rolle. Disse piger foretager sig en masse ting sammen med deres familie og interesserer sig for politik og samfundsforhold. Derfor går de ikke så højt op i at bruge penge på tøj og udseende.

Berlingske Tidende, 7. maj 2003